

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Generalis Totivs Sacri Ordinis Clericorvm Canonikorvm Historia Tripartita

Pennotto, Gabriele

Coloniae, Anno M.DC.XXXXV.

XVII. Quæ causæ clericorum canonicorum siue regulariter viuentium in Ecclesia Hipponensi insituendorum potißimæ fuerint declaratur: & non veræ exploduntur à Marquez excogitatæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38634

CAPVT DECIMVM
SEPTIMVM.

Quenam causa Clericorum Canonorum, siue regulariter, & communiter uiuentium in Ecclesia Hipponensi instituendorum potissima fuerunt, declaratur, & causa non vera exploduntur, quas Marquez excogitauit.

Inter alia argumenta clericatus B. Patris Augustini, hoc efficacissimum uideretur, quod non solum in presbyteratu cum clericis communem vitam egerit, sed quod in Episcopatu monasterium clericorum statim instituerit, & quod usque in extremum diem cum clericis communem vitam ducere uoluerit. Sic enim ipse de seipso ait in serm. 1. de com. vita Cleric. Porro in ad Episcopatum, uidi necesse habere Episcopum exhibere humilitatem assiduam quibus suisque uenientibus, siue transeuntibus, quod si non fecisset, Episcopus in manu diceret, si autem consuetudo ista in monasterio permisa esset, indicens esset. & ideo uolui habere mecum in domo Episcopi monasterium clericorum. Hec quomodo hic uiuimus, nulli licet in societate nostra habere aliquid proprium, sed si forte aliqui habent, faciunt quod non licet. Hoc testimonium B. Augustini tam apertum nonnullos male torquet, ita ut in omnibus se uertant, si quo modo hac ratione postposita, quae sola clericorum Canonorum in domo Episcopali instituendorum uera causa extitit, alias non ueras adiuuere possint, inter quos iure merito numerandus est Ioan. Marquez. cap. 6. §. 1. in fine, & §. 2. & seq. ubi de suo duo producit. Primum est, germanam, & ueram causam institutionis clericorum Canonorum in domo Episcopi per B. Augustinum factae, eam extitisse, ut testes propriae conuersationis, & uitae apud omnem populum haberet: ne quis putaret illum Episcopalis honoris sedem per ambitum quaeuisse, ad monasticam disciplinam inuigilandum, cui ex sua professione obstrictus manebat. Quam ob causam cum non posset diutius in primo monasterio commorari, ad ciuitatem transiit, & in domo Episcopi monasterium clericorum edificauit. Porro hanc huius institutionis ueram causam extitisse, pro comperto, inquit, habebunt, qui B. Augustini uerba proxime citata cum uerbis Concilij Toletani secundi, cap. 1. & Concilij Toletani quarti cap. 22. conferre uoluerint.

Alterum est, quod §. 4. subiungit, & longo satis

discursu persequitur etiam in §. sequenti, B. Augustinum post assumptionem ad dignitatem Episcopalem absolutum fuisse à legibus suae religionis, quia in monacho extinguitur per assumptionem ad Episcopatum obligatio uotorum, & potest testari, & est dominus suorum bonorum, & manet solutus ab obedientia.

Quæ doctrina, uero ad utrumque dictum salua reuerentia falsa est, ne plus aliquid dicam, nam ut ordine praeposito à secundo dicto incipiam, quod in monacho per assumptionem ad Episcopatum extinguitur obligatio uotorum, tum ad hominem, tum secundum rei ueritatem falsum esse ostendo. Primo ad hominem, fatetur idem Autor, B. Augustinum in Episcopatu obnoxium fuisse ad gestandum habitum suae religionis, ob quam causam, quia putat illum ante Episcopatum monachum fuisse, & habitum monasticum induisse, contendit, illum in Episcopatu habitum clericorum uti minime potuisse, sed eundem habitum monasticum etiam in Episcopatu retinuisse cap. 7. §. 7. & 9. Caterum monachum magis teneri ad obseruantiam regulæ & uotorum, quam ad delationem habitus, nullus nisi in hac parte ignarus negare potest, cum regulæ & uotorum obseruatio professioni monasticae intrinseca, & essentialis sit, delatio uero habitus extrinseca, & accidentalis, & apud omnes pro tritum uetustate procerbum, quod monachum non facit habitus, sed regulam obseruantiam, & profectio, quod etiam refertur in cap. Porrectum de Regul. Videtur ergo, an consequenter loquatur, cum dicit, B. Augustinum post assumptionem ad Episcopatum obnoxium fuisse ad ferendum habitum monasticum, & tamen absolutum mansisse ab obligatione regulæ, & uotorum. Deinde secundum rei ueritatem hanc doctrinam falsam esse, conuincunt, quæ de hac refertur Innocentius primus B. Augustini contemporaneus, in cap. de Monachis 16. q. 1. & D. Thomas cum tota Theologorum Schola in 2. 2. q. 185. art. 8. nimirum, quæ monastica institutio compleritur, in duplici esse differentia, alia quæ ordinis Episcopalis exercitio repugnant, & illud impediunt, qualia sunt clausura, & silentij custodia, & ab ijs per assumptionem ad dignitatem Episcopatus monachum absolui, iuxta textum in c. statutum, 18. q. 1. Alia uero quæ exercitium Ordinis Episcopalis non solum non impediunt, sed potius ualde inuuant, & conferunt ad perfectionem ipsius status Episcopalis, ut delatio proprii habitus, & tritum uotorum custodia, & ab huiusmodi promotionem ad dignitatem Episcopalem monachum nullatenus dispensari. De qua re praeter decisionem Papalem in dicto cap. de monachis, uideendus omnino D. Thom. loco proxime allegato, ubi etiam rationes quæ Marquez contra communem sententiam Doctorum producit, examinat, & dissoluit. Neque uerum est, quod hic Autor gratis assumat, Summum Pontificem, quando aliquem Regularium

gularum Episcopum creat, facultate ut bona temporalia uti propria possidetarium illum facere: solum enim rem, & non dominum eorundem sum instituit. At si Azorius, aut alius hoc Autore aliter sentit, non bene decretum Innocentij allegatum, contentorem facit expressa definitio Alex. cap. cum ad monasterium de statu decernentis, custodiam castitatis, & proprietatis regulæ monasticæ ita se, ut nec etiam Summus Pontifex aliquid indulgere. Vide glossam super illam allegatam. Neque D. Thom. Si tamen ex concessione Papa testatur non intelligitur ex proprio facere testatur aliquis Apostolica auctoritate esse sua sua dispensatione, ut eius dispensatione post mortem, ad eum rudis, & igitur crederet, monachum factum dispensatione Pontificia posse bona administrare etiam post mortem, idem Author D. Thom. importunum: quod dispositio seu testamentum monacho Episcopo ex concessione robur & vim habet etiam post mortem.

Dices, in monacho per ordinationem extinguitur obligatio ad obediendum superioribus, siue extinguitur uotum ergo idem dicendum de alijs uotis. per assumptionem ad Episcopatum factum in illo obligatio, seu uotum ob eadem ratione extingueretur uotum. Nam quæ maior est ratio de uno quodammodo, & de alio. Dico igitur, in monacho factum extinguitur uotum obedientiæ, sed solus in exercitio propter defectum quod longe diuersum est. Nam quæ extinguitur Generalis sui Ordinis, & in ea cetera, non exercet uotum obedientiæ præcipientis, & tamen per assumptionem generalium ipsius uotum obedientiæ extinguitur. Quæ res pluribus exemplis illustrari, nam per hoc, quod rhabarbarum stomacho ab humore colerico amittit vim purgandi humorem colerico, quod aqua linum candidum à flegmate non potest, non extinguitur in animalis ablundi sordes, quia hæc omnia ex defectu obiecti, non autem ex defectu agentis.

III. Verum hæc obiter dixerim, Multis falsum est, quod primo loco causam institutionis Clericorum Canonorum in domo Episcopi fuisse ut illi testes essent uis & conuersationis ipsius Doctorum & aliorum Episcoporum. Causa uero potissima talis institutionis duplex est

gularum Episcopum creat, facultatem illi tribuere, ut bona temporalia vi propria possideat, vel proprietarium illum faceret solum enim administratorem, & non dominum eorumdem bonorum illum instituit. At si Azorius, aut alius ex allegatis ab hoc Autore aliter sentit, non bene sentit & præter decretum Innocentij allegat, contra hunc Autorem facit expressa definitio Alexandri III. in cap. cum ad monasterium de statu monachorum, decernentis, custodiam castitatis, & abdicacionem proprietatis regulæ monachice ita coniunctum esse, ut nec etiam Summus Pontifex super his valeat aliquid indulgere. Vide glossam ibidem, & iura per illam allegata. Neque D. Thom. cum inquit: *Si tamen ex concessione Pape testamentum faciat, non intelligitur ex proprio facere testamentum, sed intelligitur Apostolica auctoritate esse ampliata potestas sua dispensationis, ut eius dispensatio possit valere post mortem.* addo rudis, & ignavus fuit, ut crediderit, monachum factum Episcopum ex dispensatione Pontificia posse bona suæ Ecclesie administrare etiam post mortem, quemadmodum idem Author D. Thom. imponit: sed solam inquit: quod dispositio seu testamentum factum à monacho Episcopo ex concessione Pontificia, robur & vim habeat etiam post mortem ipsius testatoris.

Dices. in monacho per ordinationem Episcopalem extinguitur obligatio ad obediendum suis superioribus, siue extinguitur votum obedientiæ, ergo idem dicendum de alijs votis. Nego, quod per assumptionem ad Episcopatum extinguitur in illo obligatio, seu votum obedientiæ: nam eadem ratione extingueretur votum castitatis. Nam quæ maior est ratio de vno quam de altero? Dico igitur, in monacho factò Episcopo non extingui votum obedientiæ, sed solum illud non poni in exercitio propter defectum præcipientis, quod longe diuersum est. Nam quando quis efficitur Generalis sui Ordinis, & in ea dignitate moritur, non exerceat votum obedientiæ ex defectu præcipientis, & tamen per assumptionem ad Generalatum ipsum votum obedientiæ in illo non extinguitur. Quæ res pluribus exemplis posset illustrari, nam per hoc, quod rhabarbarum propinat stomacho ab humore colerico purgato, non amittit vim purgandi humorem colericum, & per hoc, quod aqua limum candidum à sordibus purgare non potest, non extinguitur in aqua vis naturalis abluendi sordes, quia hæc omnia eueniunt ex defectu obiecti, non autem ex defectu virtutis agentis.

Verum hæc obiter dixerim, Multo autem magis falsum est, quod primo loco asserit, veram causam institutionis Clericorum Canonicorum in domo Episcopi fuisse ut illi testes essent ad populos vitæ, & conuersationis ipsius Diui Augustini, & aliorum Episcoporum. Causa verò præcisa, & potissima talis institutionis duplex exitit: Altera

particularis, quæ ipsius beatissimi Patris spiritualium profectum respiciebat, quam ille dicto sermone de comm. vita Cleric. conceptis verbis explicauit, nimirum ut non solum in presbyteratu, sed etiam in Episcopatu Apostolicæ vitæ formam, & regulam teneret. Hic enim germanus, & legitimus est sensus illorum verborum: *Et quia hæc dispositio, esse in monasterio, cognito instituto, & voluntate mea beatæ memoriæ senex Valerius dedit mihi huiusmodi illud, in quo nunc est monasterium, capsi boni propoliti fratres colligere &c.* & infra: *Perueni ad Episcopatum, vidi necesse habere Episcopum exhibere humanitatem, vbi quibusque venientibus siue transeuntibus, quod si non facerem, Episcopum inhumanum diceret. Si autem consuetudo ista in monasterio permixta esset, indecens esset. Et ideo volui habere in ista domo Episcopi necum monasterium clericorum, ecce quomodo viuimus &c.* Altera verò communis, quæ totius Ecclesie Catholice profectum, & commodum respiciebat, videlicet communis & regularis vitæ prescorum clericorum à sanctissimis Apostolis institutorum nimia vetustate labentis, & cadentis instauratio, quam etiam expressit eod. sermone, cuius verba sic referuntur cap. certè. 12. q. 1. *Certe ego sum, qui statueram, sicut nolui, nullum ordinare clericum, nisi qui necum veller manere, aut si veller discedere à proposito, rectè illi redderem clericatum quia desereret sanctæ societatis promissum, captumque, consocium. Ecce in conspectu Dei, & vestro iurato consilium. Qui valent habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus, & Ecclesia sua, maneat vbi voluit, & vbi possunt, non eum aufero clericatum. Nolo habere hypocritas, malum enim est quod nesciat? Malum est eideri à proposito, sed peius simulare propositum. Ecce dico, audite, qui societatem communem vitam suscepit, qua laudatur in scrib. apostolorum deserit, à voto suo cadit, &c.* Et totus sermo ille cum sequenti in eodem argumento versatur. Et hæc potissima causa exitit, quæ Augustinum ad Clericos communiter viuentes influendos mouit, ut Summi Pontifices, Concilia, Canones, & omnes Catholici passim affirmant, dum ipsum Augustinum Apostolici Ordinis Clericorum Canonicorum Reparatorem prædicant, & miris encomijs extollunt. Et quanquam in ser. 2. de communi vita Clericorum in Episcopo non solum bonam conscientiam propter semetipsum, sed etiam bonam famam apud populum necessariam esse affirmet, non tamen deduci hinc potest ex sententia B. Augustini primum, & præcipuam causam institutionis Clericorum Canonicorum fuisse, ut illi testes essent vitæ, & conuersationis ipsius Beati Augustini ad populum Hippo-nensem, & ut demus, nonnullos Episcopos ob hanc etiam causam Clericos Canonicos in suis Ecclesiis instituisse, non tamen concedo, eiusmodi causam adæquatam fuisse, sed nec etiam præcipuam nec textus ex Concilio Toletanis secundo, & quarto allegati, vel vnum iota habent, quod huic sententia vel in specie quidem fauere possit. Quod quia Marquez contendit, ut quæ

fide

fide Autores referat, facilius conflare possit, verū- que aspillum hic fideliter exhibeam. Concilium secundum Toletanum capite primo allegato sic habet: De his, quos valentis parentis à primis infantia annis in Clericatus officio, vel monachali posuit, pariter statim observandum, mox cum decenti, vel ministerio clericum contradii fuerint, in domo Ecclesie sub Episcopali presentia à Præposito sibi debeant erudiri. At ubi octavum decimum ætatis sue compleverint annum, coram totum Cleri, plebis, conspectu voluntas eorum de expediendis coniugio ab Episcopo perferatur: quibus si gratia castitatis, Deo inspirante placuerit & promissionem castimonie sua absque conjugali necessitate responderint servaturos, hi tanquam appetitores archidiaconi vel presbiteri Dominico subdantur, ac primo subdiaconatus ministerium probatione habita professionis sue à vigesimo anno suscipiant: quod si culpabiliter, ac infensente velotium & quinquagesimum ætatis peregerint, ad Diaconatus officium, si sciens implere possit, ab Episcopo comprobentur: promoveri debent, cavendam tamen est his, ne quando sua ipsorum in memores ad terrenas nuptias, aut abortivos concubitus ultra recurrant. Quod si forte fecerint, ut sacrilegi rei, ab Ecclesia debentur ex- cranari. His autem, quibus voluntas propria interrogati- nis tempore desiderium nubendi permanserit, concessam ab Apostolo sententiam auferre non possumus, ut a vi- cam procul ætatis in coniugio postea renuncias utro se pari- consensu operibus carnis sponderint, ad Sacros Ordines spectent. Similiter verba Concilij Quarti Toletani in c. 22. allegato hæc sunt: Similiter placuit, ut quem- edum autem presbiteri, et quæ Lentæ, quos forte infirmitas aut ætatis gravitas in Conclavi suo (alia- lora, episcopos) manere non sinit, ut eisdem in cellulis suis testes vitæ habeant, vitæque suam sicut & nomine, et meritis teneant, &c. Vtrum verò, ex prædictis capitulis habeatur, veram & potissimam causam institutionis clericorum Canoniceorum in Eccle- sijs, seu domibus Episcopalibus fuisse, ut Episcopi sue ipsorum vitæ, ac conversationis testes ad populos habere possent, alij iudicent, cum primum caput nihil omnino ad rem, secundum verò id solū præcipiat, quod canonici, siue illi Sacerdotes, siue Lentæ fuerint, siue in conclavi degentes, siue alibi, testes sue conversationis, & custodes habeat, quod & D. Augustinus in Regula, & omnia Regularium Ordinum instituta virorum, & mulierum expresse iubent, & in cunctis religiosorum fami- lijs benè institutis ininvocabiliter servatur.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

Beatum Augustinum suam regu- lam Clericis Canonicis, non Monachis, vel Eremitis scrip- sisse, ac tradidisse.

Qvod superius clericale. b. ac- si mi Patris nostri Augustini in- stitutum ex duplici capite, ni- mirum ex regula ipsius clericis, non autem Eremitis, vel mo- nachis tradita, & ex illius habi- tu clericali, non autem mona- stico probandum spondimus, nec breviter quantum amplitudo materiz concesserit, præla- dum erit. Et primo de regula, consequenter de ha- bitu dicemus. Circa regulam tria dubia occurrūt. Primum, an Beatus Augustinus plures Regulas scripserit, an vnam tantum, & quanam illa sit. Se- cundum, an viris illam, an foeminis tradiderit. Ter- tium, An illam tradiderit clericis, an Eremitis, vel monachis. Quod ad primum attinet, Paulus Be- gomensis in Apologia, & Coriolanus in defen- sio cap. 2. in secunda parte capitis pagina vnde- ma, docent, non vnam, sed tres regulas scripsisse. Verba Coriolani sunt. Secundo nota, quia Augustinus tres regulas composuit. Prima fuit ista, quam composuit in monte Pisano anno ætatis sue 31. sub anno Domini 408. secunda fuit illa, quæ incipit, Ante omnia fratres charissi- mi diligatur Deus, deinde proximus, vbi autem istam composuerit, certam bucalque non habeo. Nam aliqui volunt, quod composuerit eam in Centum Cellis in Con- uentu Sanctissime Trinitatis, qui adhuc extat, & an- stru habitatur fratribus, & sic inueni in Labarica Crimo- nensi in volumine quadam vetustissimo sub illo titulo, s. Regula Beati Augustini, quam fecit fratribus eremitis in loco Centum Cellis anno ætatis sue trigesimo secundo sub anno Domini 410. aliqui verò dicunt, quod composuit eam in Africa, siue in primo monasterio, quod ex suo patrimo- nio fecerat, siue in certo monte altissimo per duo millia ab illo loco distante, &c. aliqui volunt, quod fecerit eam etiam in Monte Pisano, & hoc insinuare videtur verbo prælati sermons. Tertia regula fuit illa, quam composuit facti episcopus, quam voluit esse communem, & fratri- bus, & canonicis, & eam Speculum appellavit. Habes istas regulas inter opera Diui Augustini ad finem tomii primi. Verum quæ præter tertiam, ab omni- bus viris doctis, & prudentibus pro confictis, & fabulosis, & à illo, & doctrina Diui Augustini u- licis, pro suis reiciantur, & non solum ab Erasmo verum etiam à Catholicis, ut videre est apud Cen- sores Louanienfes, & apud Cardinalem Bellarmi- num in censura primi voluminis operum D. Au- gustini, præter quod si regula illa ab Augustino e- ditæ fuerunt anno ætatis sue 31. & 32. vt Coriola- nus fingit, cum tunc temporis Augustinus adhuc vel catechumenus esset, vel etiam in luto vitiorū hæreret, vt supra cap. 4. probatum fuit, illæ regulæ non hominis Christiani, & monasticis institutis addicti, sed concubinaris, & infidelis, aut saltem catechumeni fuerunt. Omitto quæ Coriolanus di- cit de mansione Augustini in monte Pisano, & Centum Cellis, de quibus superius dictum fuit, vbi ostensum, Beatum Augustinum anno ætatis sue 33. baptizatum, Mediolano statim profectum, ad

Offia

Offia Tiberina contendisse, & ibi a- primum Aprilis eiusdem anni, & cr- se. Omitto etiam absurditates, & er- Coriolani in ratione temporum ha- at, Beatum Augustinum anno Domi- se ætatis sue annorum 31. & anno fuisse ætatis annorum ætatis 32. cum sum fuerit, illum anno Domini 383- lis baptizatum fuisse, cum esset ætat- triginta trium, & alia multa præter- eodem libro castigatione opus habo- vilum verbum sine offensione scri- dum igitur, ex dictis regulis solam Speculum Clericorum, vel Sermo vita clericorum nuncupatur, quæ in qua vt obseruati præcipimus in monast- veram germanam, & legitimam Be- guffini sobolem esse, & pro tali ab- tholicis pijs, & Doctis agnoscit, a- cuius regulæ dignitate, vtilitate, superflue esse nunc plura commis- solis luce clarior sit, & vinum per- suspena hedera opus non habeat. illa est toti mundo notissima, sub- clarissimi Religiosorum cœtus alt- tantum, non solum ex clericis cano- etiam aliorum Ordinum, vt sunt O- catorum, Cruciferorum, Scholarium, Trinitatis, seu Redemptionis capti- mitarum, Imbonitarum, Eremit- Augustini nuncupatorum Scruorum- rix, De Mercede, Equitum etiam Sancti Iacobi de Spata, & aliorum, de- rius sermo erit. Hæc regula illa est,- stes viri suis commentarijs effertur- Sancto Victore, Augustinus Ticinen- Trullo Aragonensis, Regulares C- Humbertus Ordinis Prædicatorum Magister, Robertus Riccardinus, si- nus, & alij plures.

II.

DE hac ipsa Regula, vt ad secun- veniamus, Erasmus, damnate na- reticos, in propria censura sic ait: Hæc- tentis, & dictionis figura refert Augustini- pietate, humanitateque præfert au- quamquam probabile est, eam non clericis- esse scriptam, quæ in vnum collecta sub- rari Augustini videntur, eam Præpositum- nium summa potestas erat penes Præbyter- lu autem immutata accommodata sunt ean- illud Erasmi commentum non tanti- ris, vt non posset silentio à nobis pr- magis admiratione dignum, quod in- cos nonnulli alioqui cum primis pij- Erasmi ratiunculas in eius sententia- adduci, & propter quas obscuro ratio- dem regula paucis mutatis reperitur- dita, quæ in monasterio sub fororis e- Augustini cura & regimine degebat-

Lib. I.